

[https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-10\(29\)-230-246](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-10(29)-230-246)

Ілля Коробка

*аспірант Інституту соціальної та політичної психології
Національної академії педагогічних наук України
м. Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0001-7253-1896>*

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ТОЛЕРАНТНОСТІ/ІНТОЛЕРАНТНОСТІ ДО НЕВИЗНАЧЕНОСТІ НА СУБ'ЄКТИВНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Анотація. У статті представлено результати дослідження особливостей впливу толерантності/інтолерантності до невизначеності та її структурних компонентів на загальний рівень суб'єктивного благополуччя студентської молоді. Здійснено обґрунтування методичного інструментарію та надано опис вибірки, що представлена студентською молоддю, яка здобуває освіту першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівня в різних закладах вищої освіти.

Висвітлено результати дослідження ставлення студентської молоді до невизначеності, за якими показники за всіма шкалами знаходяться в діапазоні середніх значень, що дає підстави говорити про урівноваженість толерантного й інтолерантного ставлення до невизначеності досліджуваних.

Встановлено, що у складних ситуаціях молоді люди можуть відчувати тривогу, не достатньо впевнені у своїх діях, можуть дещо обмежувати себе у кількості можливих виборів, зважаючи на ступінь складності і невизначеності ситуації. Вони виявляють прагнення до безпечного, стабільного, передбачуваного світу, де безладдя і хаос зведені до мінімуму, водночас здатні помірковано й позитивно ставитися до нових ситуацій; досить відкриті до нового досвіду, готові до новизни та до вирішення складних завдань; здатні усвідомлювати себе як суб'єкта власних дій, розуміють, що можуть контролювати своє життя та певною мірою оптимістично оцінюють свої успіхи й невдачі.

За результатами дослідження суб'єктивного благополуччя студентської молоді встановлено, що всі показники також знаходяться в діапазоні середніх значень. Отримані результати свідчать, що незважаючи на складну невизначену соціальну ситуацію, пов'язану з війною, на певний рівень тривоги перед майбутнім та виникненням у разі зіткнення з невизначеністю негативних емоційних реакцій, студентська молодь все ж демонструє вміння знаходити сенс у своїх зусиллях та життєвих завданнях, переживає

осмисленість свого існування (цілі в житті); прагне до реалізації своїх здібностей та є відкритою до нового досвіду (особистісне зростання). Молодь виявляє належний рівень здатності будувати своє життя відповідно до власних переконань (автономність); відповідати вимогам оточення, долати труднощі (управління середовищем); позитивно ставиться до себе (самоприйняття) та прагне налагоджувати близькі стосунки з іншими людьми на основі підтримки та емпатії (позитивні стосунки з іншими).

Ключові слова: толерантність до невизначеності, неприйняття невизначеності, прогностична тривога, суб'єктивне благополуччя, студентська молодь

Ilia Korobka

*Postgraduate Student, Institute of Social and Political Psychology of the
National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

<https://orcid.org/0000-0001-7253-1896>

FEATURES OF THE INFLUENCE OF TOLERANCE/INTOLERANCE TO UNCERTAINTY ON THE SUBJECTIVE WELL-BEING OF STUDENT YOUTH

Abstract. The article presents the results of a study on the impact of tolerance/intolerance to uncertainty and its structural components on the overall level of subjective well-being among of student youth. A rationale for the methodological toolkit has been provided, and a description of the sample consisting of student youth receiving education at the first (bachelor's) and second (master's) levels in various higher education institutions has been presented.

The research results on students' attitude towards uncertainty have been presented, showing that the indicators across all scales are within the range of average values. This provides grounds to assert the balanced nature of both tolerant and intolerant attitude towards uncertainty among the subjects under study. It has been ascertained that in complex situations young individuals may experience anxiety, lack confidence in their actions, and may limit their choices to some extent, taking into account the level of complexity and uncertainty of the situation.

They tend to seek a safe, stable, predictable world where disorder and chaos are minimized. At the same time, they are moderately open and positive towards new situations, open to new experiences, ready for novelty, and capable of solving complex tasks. They are aware of themselves as agents of their own actions and understand that they can control their lives, and to some extent, they optimistically evaluate their successes and failures.

Based on the results of the study of subjective well-being of student youth, it has been determined that all the indicators also are within the range of average values. The obtained results indicate that despite the complex and uncertain social situation associated with the war, along with a certain level of anxiety about the future and the emergence of negative emotional reactions in the face of uncertainty, students still demonstrate the ability to find meaning in their efforts and life tasks. They experience a sense of purpose in their existence (life goals) and strive to realize their abilities, remaining open to new experiences (personal growth).

The youth demonstrate an adequate level of the ability to construct their lives in accordance with their own beliefs (autonomy); meet the demands of their environment and overcome difficulties (environmental management); maintain a positive self-perception (self-acceptance); and strives to establish close relationships with others based on support and empathy (positive relationships with others).

Keywords: tolerance to uncertainty, uncertainty rejection, prognostic anxiety, subjective well-being, student youth

Постановка проблеми. Посилення таких явищ як непередбачуваність, невизначеність, нестабільність в суспільстві, внаслідок повномасштабної російської агресії проти України, поставили українців перед викликом виживання, самозбереження та підтримання як фізичного здоров'я, так психологічного благополуччя і, зокрема молодь як вразливу соціальну категорію.

Ситуація суспільної нестабільності та невизначеності занурює людину в специфічні психологічні стани, пов'язані зі ставленням до невизначеності. Фокусування на невизначеності як на особливому тлі суспільного життя проблематизує окремі аспекти збереження та підтримання психологічного благополуччя молоді.

Розуміння особливостей ставлення молодих людей до невизначеності є важливим напрямком досліджень, особливо в контексті їхнього благополуччя. Це актуалізує проблему вивчення суб'єктивного благополуччя молодих людей та визначення ресурсності толерантності до невизначеності у його підтримання в умовах суспільної нестабільності та невизначеності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз досліджень засвідчив, що в умовах суспільної нестабільності та непередбачуваності спостерігається збільшення інтересу дослідників до проблеми ставлення особи до невизначеності, відповідно й до проблеми пошуку методів діагностики цього конструкту.

Аналіз толерантності до невизначеності здійснюється дослідниками в контексті визначення її як постійної готовності до того, що може відбуватися будь що (С. Литвин) [1]; як відповіді, спрямованої на уникнення чи пом'якшення наслідків невизначеності (R. Lauriola & J. Herman) [2]; як

чинника трансформації її травматичного досвіду особистості (Г. Громова) [3]; при визначенні особливостей толерантності до невизначеності та важливості її формування у майбутніх психологів (О. Клепікова) [4], працівників поліції (В. Барко & В. Остапович) [5]; у працюючих студентів (О. Милославська та ін.) [6], а також при вибудовуванні інтегративної моделі толерантності до невизначеності та її значення для охорони здоров'я (М. Hillen et al.) [7] та ін.

Зауважимо, що соціальне буття молодих людей в умовах суспільної нестабільності позначене соціальною незахищеністю, непередбачуваністю, невизначеністю майбутнього, що, безумовно, впливає на стан їхнього здоров'я і благополуччя. Вивченню особливостей стану благополуччя молоді в сучасних умовах та визначенню різноманітних чинників, що впливають на психологічне благополуччя і здоров'я молодих людей присвячено низку сучасних досліджень – К. Грузиної [8]; О. Клепікової [4]; Н. Шишко [9]; J. Nagata [10]; M. Zadworna, K. Kossakowska, & T. Renshaw [11] та інших.

Мета статті. Виявити особливості впливу компонентів толерантності до невизначеності на суб'єктивне благополуччя студентської молоді.

Виклад основного матеріалу. Молодість розглядається як період швидких змін, коли встановлюються траєкторія її здоров'я і благополуччя. Молодь є визначеною соціально-демографічною групою, яка існує у певних історично-культурних умовах, водночас суттєві характеристики і риси молоді, як соціальної групи, зокрема її студентської частини, знаходяться у стані ціннісного і духовного формування, становлення соціальної зрілості. Перед нею постає ряд важливих завдань – це і побудова життєвих планів, і пошук сенсу життя, і професійне становлення і прийняття відповідальності за своє життя, своє майбутнє тощо.

Натомість молодь стикається з типовими соціальними проблемами, що постають після закінчення навчання у закладах освіти, перед початком трудової діяльності, з відсутністю життєвого та трудового досвіду [12]. Це, безумовно позначається на суб'єктивному психологічному благополуччі молодих людей.

За результатами останніх досліджень, молодим людям в Європейському регіоні ВООЗ не вдається повністю реалізувати свій потенціал попри те, що вони мають краще здоров'я та розвиток, ніж будь-коли раніше [11]; на загальне суб'єктивне благополуччя молодих людей впливають різноманітні чинники – соціально-економічні, самооцінка, стосунки з іншими, настрої та емоції, освітнє середовище та ін. [10]. В умовах суспільної нестабільності та невизначеності внаслідок повномасштабної агресії РФ проти України, вплив цих чинників позначається на благополуччі молодих українців.

Ситуації невизначеності занурюють людину в специфічні психологічні стани, пов'язані зі ставленням до невизначеності (її сприйняттям, переживанням, стратегіями поведінки). В контексті нашого дослідження

толерантність до невизначеності (як багаторівневий та багатовимірний особистісний конструкт) ми розглядаємо як властивість особистості, на основі оцінок (від позитивних до негативних) та осмислення невизначеності (як можливості чи загрози), емоційно сприймати (позитивно, нейтрально чи негативно) та поведінково реагувати на неї (здійснювати пошук інформації, приймати чи уникати приймати рішення, уникати невизначеної ситуації чи адаптуватися до неї, змінювати її) [13].

Зазначимо, що від того як молода людина буде інтерпретувати невизначеність, як переживатиме її та реагуватиме на неї, буде залежати досягнення та підтримання нею суб'єктивного благополуччя.

Поняття благополуччя є одним із маркерів, які дозволяють судити про задоволеність людини життям в цілому, самою собою, характером відносин з оточуючими людьми.

Вирішення проблеми благополуччя здійснюється в рамках гедоністичного та евдемонічного підходів. Гедоністичний підхід спирається на такі конструкти як щастя, позитивний афект, низький негативний афект і задоволеність життям (D. Kahneman, E. Diener) [14]. Відповідно благополуччя розкривається через стани задоволення чи незадоволення й баланс позитивного чи негативного афектів (переживань ситуації), при цьому задоволення – це не тільки тілесне задоволення, а й задоволення від досягнення значущих цілей.

Евдемонічний підхід підкреслює позитивне психологічне функціонування та розвиток людини (С. Ryff) [15]. Відповідно благополуччя розглядається як результат розвитку і саморозвитку особистості, повнота її самореалізації в конкретних життєвих умовах і обставинах та виступає як ступінь реалізації особистістю аспектів позитивного функціонування.

Зазначимо, що наразі відзначається тенденція до об'єднання цих підходів і попри відмінності у визначеннях суб'єктивного благополуччя нами було виокремлено змістову інваріанту, що акумулює доробки різноманітних психологічних інтерпретацій цього феномену й, відповідно розглянуто суб'єктивне благополуччя як інтегральний показник ступеня спрямованості на реалізацію основних компонентів позитивного функціонування, і ступеня реалізованості даної спрямованості, яка суб'єктивно виражається у домінуванні позитивного афекту, задоволеності собою та життям [16].

Організація дослідження. Для визначення особливостей впливу компонентів толерантності до невизначеності на суб'єктивне благополуччя студентської молоді нами було проведено емпіричне дослідження. Вибірка дослідження представлена студентською молоддю, яка здобуває освіту у закладах вищої освіти.

Емпіричний етап дослідження припав на період коли відбулося повномасштабне вторгнення росії в Україну. В ситуації, що склалася

внаслідок російсько-української війни, коли більша частина закладів освіти перейшла на дистанційну форму навчання, частина студентів вимушена була виїхати за межі не тільки того населеного пункту де вони навчалися, а й за межі України – найбільш можливою для дослідження виявилися цільова вибірка, яка передбачала включення у дослідження усіх доступних представників цільової групи, а саме представників студентської молоді.

Кількість досліджуваних – 576 осіб, молоді люди, які здобувають освіту у різних закладах вищої освіти – Сумський державний університет, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, Академія Державної пенітенціарної служби (м. Чернігів) Львівський національний університет імені Івана Франка, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Ужгородський національний університет, Національний університет водного транспорту (м. Рівне), Запорізький національний університет, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара.

Це студенти, які здобувають ступінь освіти – бакалавр (першого – 9,5%, другого – 17,9%, третього – 46,6% та четвертого курсів – 13,4%) та студенти-магістранти (першого – 10% та другого – 2,1% року навчання) за різними напрямками навчання. Серед досліджуваних – 106 осіб навчаються за напрямом – економіка, менеджмент, 108 осіб – право, правоохоронна діяльність; 181 особа – психологія; 120 – дошкільна, середня та спеціальна освіта; 61 особа – філологія, переклад.

Досліджувані віком від 17 до 20 років – 74,6%, 21-29 років – 17%, 30-35 років – 8,4%, розподілені за статтю – чоловіки (17%) і жінки (83%).

Розподіл респондентів за місцем навчання: Західний регіон 280 особи (Львів – 163 осіб, Чернівці – 41, Рівне – 47, Ужгород – 29); Північний регіон – 137 осіб (Чернігів – 69 осіб, Суми – 61, Глухів - 7); Східний регіон – 94 особи (Дніпро – 74 особи, Запоріжжя – 20) та м. Київ – 65 осіб. Переважання кількості респондентів із Західного регіону пояснюється тим, що в умовах війни процес навчання студентів в цьому регіоні порівняно з іншими був більш стабільним, що дозволило залучити до опитування більше представників студентської молоді.

Методи дослідження. За результатами аналізу низки досліджень, присвячених вивченню проблеми толерантності та суб'єктивного благополуччя нами було здійснено підбір методик дослідження толерантності й інтолерантності до невизначеності та суб'єктивного благополуччя студентської молоді, які, після проведення пілотного дослідження, було включено в загальну анкету у вигляді гугл-форми для проведення он-лайн опитування. Гугл-форма анкети включала методики, спрямовані на дослідження толерантності/інтолерантності до невизначеності та показників суб'єктивного психологічного благополуччя студентської молоді.

Для вимірювання ставлення до невизначеності нами було взято наступні методики – Шкала інтолерантності до невизначеності С. Баднера (Intolerance of Ambiguity Scale, IAS) [5]; Шкала толерантності до невизначеності Д. МакЛейна (Multiple Stimulus Types Ambiguity Tolerance Scale-I, MSTAT-1) [4]; Шкала інтолерантності до невизначеності, коротка версія Н. Карлетона (Intolerance of Uncertainty Scale-12) [3].

Використання цих методик зумовлено тим, що вони мають різну спрямованість у вивченні ставлення до невизначеності: перші дві відображають рівень ставлення до невизначеності від толерантного до інтолерантного, третя – несприйняття невизначеності. Вони також відрізняються за структурою та ставленням до невизначеності.

«Опитувальник толерантності до невизначеності» (Intolerance of Ambiguity Scale, IAS) С. Баднера (адаптація В. Барко, В. Остаповича) [5], спрямований на виявлення показника інтолерантності/толерантності до невизначених ситуацій для яких характерні новизна, суперечливість та складність. В ній робиться акцент на когнітивному та афективному компонентах інтолерантності/толерантності до невизначеності та виявляється основне джерело інтолерантності – новизну, складність чи нерозв'язність проблеми.

Особа толерантна до невизначеності, як зазначають дослідники, розглядає будь-яку невизначену ситуацію як можливість вибору, розвитку, набуття нового досвіду, не відчуває деструктивної тривоги у невизначених ситуаціях, здатна активно і продуктивно діяти в них. Тоді як особа інтолерантна до невизначеності у ситуаціях невизначеності (або навіть загрози її виникнення) демонструє високий рівень тривожності, навіть якщо ця невизначеність означає позитивні зміни у майбутньому. Такі особи схильні до жорсткої регламентації всіх сфер життя, у тому числі стосунків і систем набуття досвіду [5].

«Шкала толерантності до невизначеності» (Multiple Stimulus Types Ambiguity Tolerance Scale-I, MSTAT-I), яка була адаптована на українській вибірці та засвідчила свою ефективність [4; 17], розкриває загальне ставлення до невизначеності – її прийняття/неприйняття, дозволяє проаналізувати такі показники як ставлення до новизни, ставлення до складних задач, ставлення до невизначених ситуацій, перевага невизначеності, толерантність до невизначеності (уникнення невизначеності) та загальний бал та розкриває скоріше поведінковий і когнітивний компонент толерантності до невизначеності.

Ця методика робить більший акцент на поведінковому і когнітивному компонентах толерантності до невизначеності.

Опитувальник «Шкала інтолерантності до невизначеності» Н. Карлетона (IUS-12) (в адаптації Г. Громової) [3] дозволяє виявляти схильність до

негативної афективної симптоматики в разі зіткнення з невизначеністю чи її очікуванням.

Шкала інтолерантності до невизначеності» Н. Карлетона (IUS-12) включає дві шкали: тривога перед майбутнім (прогностична тривога) і гнітюча тривога та загальний бал. Респондентам пропонується відповісти за шкалою Р. Лайкерта, наскільки вони згодні з кожним запитанням, де 1 – повністю не згоден, 5 – повністю згоден. Максимальний загальний бал – 60.

Коли йдеться про суб'єктивного благополуччя, то до його структурних компонентів ми відносимо, зокрема компоненти психологічного благополуччя, виділені К. Ріфф – «Позитивні стосунки з іншими», «Автономія», «Управління середовищем», «Особистісне зростання», «Цілі в житті», «Самоприйняття» [15].

Отже з метою оцінки показників психологічного благополуччя студентської молоді нами було застосовано варіант питальника К. Ріфф в розробці та адаптації Н. Шишко – «Питальник експрес-оцінювання психологічного благополуччя» К. Ріфф [9].

Експрес варіанта питальника складається із 30 тверджень, що, як зазначає авторка, з одного боку, забезпечило достатнє змістове наповнення кожної із 6 діагностичних шкал (по 5 запитань на кожну), з іншого – «така форма є значно більш компактною, що дозволяє більш ефективно використовувати її в складі комплексних опитувань» [9, с.75].

З приводу застосування повної версії методики К. Ріфф, що складається із 84 авторка зауважила, що наявність значного переліку досить схожих за змістом запитань може впливати на мотивацію при заповненні бланка з комплексом різних методик, що ускладнило б організацію дослідження [9, с.72]. Така аргументація стала для нас визначальною при виборі цього варіанту методики К. Ріфф.

Результати дослідження. Нами було отримано масив даних та відповідні статистичні показники і, наразі ми представляємо результати первинного описового статистичного аналізу, зокрема аналіз середньогрупових показників за шкалами вказаних методик та результати множинного лінійного регресійного аналізу для визначення впливу компонентів толерантності/інтолерантності до невизначеності на загальне психологічне благополуччя студентської молоді.

Отримані результати за описаними вище методиками («Опитувальник толерантності до невизначеності» (Multiple Stimulus Types Ambiguity Tolerance Scale-I, MSTAT-1 Д. МакЛейна; «Опитувальник толерантності до невизначеності» (Intolerance of Ambiguity Scale, IAS) С.Баднера; опитувальник «Шкала інтолерантності до невизначеності» (Intolerance of Uncertainty Scale-12, IUS-12) Н. Карлетона), спрямованими на виявлення толерантності та інтолерантності до невизначеності представлено в *таблиці 1*.

Таблиця 1.

Описова статистика отриманих результатів за методиками дослідження толерантності/інтолерантності до невизначеності

Шкали методик	N	Mean	SD
Шкали методики MSTAT-1 Д. МакЛейна			
Ставлення до новизни (мін. 3, макс. 21)	576	12,56	2,88
Ставлення до складних задач (мін. 7, макс. 49)	576	28,79	5,81
Ставлення до невизначених ситуацій (мін. 9, макс. 63)	576	36,75	6,89
Перевага невизначеності (мін. 10, макс. 70)	576	42,03	8,71
Толерантність до невизначеності (уникнення невизначеності) (мін. 9, макс.63)	576	37,11	8,18
Заг. показник толерантності до невизначеності (мін. 19, макс. 133)	576	79,14	14,54
Шкали методики IAS С.Баднера			
Новизна (мін. 4, макс. 28)	576	16,88	3,31
Складність (мін. 9, макс. 63)	576	32,58	4,57
Нерозв'язність (мін. 3, макс. 21)	576	13,35	2,46
Заг. показник інтолерантності до невизначеності (мін. 16, макс. 112)	576	62,82	6,32
Шкали методики IUS-12 Н. Карлетона			
Прогностична тривога (мін. 7, макс. 35)	576	22,01	4,85
Гнітюча тривога (мін. 5, макс. 25)	576	14,21	4,02
Заг. показник інтолерантності до невизнач. (мін. 12, макс. 60)	576	36,22	8,14

Отже згідно результатів загальної описової статистики по вибірці можемо констатувати, що за всіма шкалами толерантності/отримані результати знаходяться в діапазоні середніх значень.

Отримані результати за шкалами методики MSTAT-1 Д. МакЛейна дають можливість говорити про те, що досліджуваним характерно помірковано позитивне ставлення до нових ситуацій, подій, до нового, вони досить відкриті до нового досвіду, готові до новизни, та до вирішення складних завдань; здатні усвідомлювати себе як суб'єкта власних дій, розуміють, що можуть контролювати своє життя та певною мірою оптимістично оцінюють свої успіхи й невдачі.

Водночас у складних ситуаціях вони можуть відчувати тривогу, не достатньо впевнені у своїх діях, можуть дещо обмежувати себе у кількості можливих виборів, зважаючи на ступінь складності і невизначеності ситуації, однак з часом здатні опанувати себе та діяти ефективно.

Результати за методикою С. Баднера також свідчать про те, що досліджувані виявляють поєднання як толерантних, так і інтолерантних рис, прояв яких залежить від ситуації, її новизни, складності та нерозв'язності.

Отримані середньогрупові показники толерантності/інтолерантності до невизначеності свідчать про усвідомлення й прийняття молодими людьми складності, неоднозначності і непередбачуваності навколишнього світу; про прагнення до врахування цього в своїх діях та, водночас вони намагаються вносити в своє життя і навколишнє середовище ясність, зрозумілість організованість та передбачуваність.

Якщо говорити про отримані результати за методикою IUS-12 Н. Карлетона, то за шкалою прогностичної тривоги, яка описує когнітивний компонент ставлення до невизначеності (усвідомлені очікування та переконання щодо майбутнього та невизначеності), виявлено, що 36% досліджуваних виявили високий рівень цієї тривоги, 36% середній і 28% осіб – низький рівень. Середньогруповий показник за шкалою прогностичної тривоги знаходиться в діапазоні середніх значень.

За шкалою гнітючої тривоги, за якою визначаються скоріше тілесно-емоційні реакції на ситуації невизначеності, високий її рівень зафіксовано у 25% осіб, середній рівень – 36% і низький рівень цієї тривоги виявили 39% студентів. Середньогруповий показник за цією шкалою також знаходиться в діапазоні середніх значень.

Дослідження інтолерантності до невизначеності за методикою IUS-12 Н. Карлетона, показало, що за шкалою гнітючої тривоги, яка описує тілесно-емоційні реакції на ситуації невизначеності, високий її рівень зафіксовано у 25% осіб, середній рівень – 36% і низький рівень цієї тривоги виявили 39% студентів. Середньогруповий показник за цією шкалою знаходиться в діапазоні середніх значень.

Загальний середньогруповий показник інтолерантності до невизначеності за методикою IUS-12 Н. Карлетона також знаходиться в діапазоні середніх значень і дорівнює 36,2 (SD=8,97; мін. 12, макс. 60).

Отже можемо говорити про урівноваженість толерантного і інтолерантного ставлення до невизначеності досліджуваних представників студентської молоді, адже невизначеність представляє серйозний адаптивний виклик, що відповідно активує мотивацію молодих людей на утримання її на прийнятному рівні, особливо в сьогоденних складних умовах, пов'язаних з війною.

Отримані результати дослідження суб'єктивного психологічного благополуччя студентської молоді за методикою «Питальник експрес-оцінювання психологічного благополуччя» К. Ріфф представлено в таблиці 2.

Таблиця 2

Описова статистика отриманих результатів дослідження психологічного благополуччя студентської молоді

Шкали методик	N	Mean	SD
Шкали методики психологічного благополуччя” К. Ріфф			
«Позитивні стосунки з іншими» (мін.5, макс. 25)	576	17,73	3,61
«Автономія» (мін.5, макс. 25)	576	16,54	2,70
«Управління середовищем» (мін.5, макс. 25)	576	16,73	3,44
«Особистісне зростання»(мін.5, макс. 25)	576	20,15	3,20
«Цілі в житті» (мін.5, макс. 25)	576	18,21	3,55
«Самоприйняття» (мін.5, макс. 25)	576	17,72	4,11
Заг. показник (мін.30, макс. 150)	576	107,09	15,46

Вивчення рівня суб’єктивного психологічного благополуччя студентської молоді за допомогою методики «Питальник експрес-оцінювання психологічного благополуччя” К. Ріфф засвідчило, що загалом опитані виявили високий рівень психологічного благополуччя за такими шкалами як «Особистісне зростання» і «Цілі в житті».

Показники за шкалами «Автономія» та «Управління середовищем» знаходяться в діапазоні середніх значень. Показники за шкалами «Самоприйняття» та «Позитивні стосунки з іншими» знаходяться в межах середнього рівня, але ближче до його верхньої межі.

Серед параметрів для формування вибіркової сукупності, які пов’язані із незалежною змінною – толерантністю до невизначеності у нашому дослідженні було визначено, зокрема такий, як курс навчання, адже, на нашу думку ситуація невизначеності може посилюватися на певних етапах навчання у закладах вищої освіти – бакалаврату і магістратури, коли особа постає перед невизначеністю, пов’язаною зокрема із траєкторії свого подальшого професійного і особистого життя, що певним чином може позначатися на її суб’єктивному психологічному благополуччі.

Отже відповідно до завдань, поставлених у роботі, нами було застосовано множинний лінійний регресійний аналіз для визначення особливостей впливу компонентів толерантності/інтолерантності до невизначеності на загальне психологічне благополуччя студентської молоді, яка навчається на 1-2 курсі за рівнем освіти бакалавр (*група 1*), 3-4 курсі бакалаврату (*група 2*) та на 5-6 курсі за рівнем освіти магістр (*група 3*).

Відповідно до цих трьох рівнів було проаналізовано множинні лінійно регресійні моделі, які при значній кількості змінних пояснюють вплив

компонентів толерантності до невизначеності на загальне психологічне благополуччя студентської молоді. Всі три моделі мають високу пояснювальну спроможність ($p < 0,001$).

Результати регресійного аналізу представлено відповідно в *табл. 3* (група 1); *табл. 4* (група 2); *табл. 5* (група 3).

Таблиця 3

Регресійна модель впливу компонентів толерантності/інтолерантності до невизначеності на загальне психологічне благополуччя студентської молоді (група 1)

Змінні моделі	B	Стандартна помилка	t	p
(Константа)	83,741	12,287	6,816	,000
Ставлення до новизни	2,386	,521	4,579	<0,0001
Ставлення до складних задач	2,517	,486	5,182	<0,0001
Ставлення до невизначених ситуацій	3,536	,426	8,296	<0,0001
Перевага невизначеності	-2,396	,344	-6,959	<0,0001
Толерантність до невизначеності (уникнення невизначеності)	-2,837	,410	-6,924	<0,0001
Складність	-,404	,201	-2,013	<0,05
Нерозв'язність	,970	,357	2,715	<0,001
Прогностична тривога	,660	,258	2,559	<0,01
Гнітюча тривога	-1,342	,308	-4,359	<0,0001

Примітка: B — коефіцієнт та константа рівняння регресії, t — відношення коефіцієнта B до стандартної помилки, p — статистична значущість

Статистично значущий вплив на загальне психологічне благополуччя студентської молоді (група 1) чинять усі показники толерантності до невизначеності окрім показника «новизна».

Позитивно впливають ставлення до новизни, ставлення до складних задач, ставлення до невизначених ситуацій, нерозв'язність і прогностична тривога; негативно – перевага невизначеності, уникнення невизначеності, складність, а також гнітюча тривога.

Таблиця 4

**Регресійна модель впливу компонентів
 толерантності/інтолерантності до невизначеності на загальне
 психологічне благополуччя студентської молоді (група 2)**

Змінні моделі	B	Стандартна помилка	t	p
(Константа)	76,775	9,768	7,860	,000
Ставлення до новизни	2,326	,404	5,758	<0,0001
Ставлення до складних завдань	2,489	,313	7,962	<0,0001
Ставлення до невизначених ситуацій	2,624	,289	9,095	<0,0001
Перевага невизначеності	-1,685	,235	-7,170	<0,0001
Толерантність до невизначеності (уникнення невизначеності)	-2,442	,297	-8,226	<0,0001
Новизна	,482	,203	2,370	<0,05
Складність	-,311	,136	-2,280	<0,05
Нерозв'язність	,677	,262	2,585	<0,01
Гнітюча тривога	-1,024	,232	-4,411	<0,0001

Значущий внесок у загальне психологічне благополуччя студентської молоді групи 2 роблять усі показники толерантності до невизначеності окрім показника «прогностична тривога». Позитивно впливають ставлення до новизни, ставлення до складних задач, ставлення до невизначених ситуацій, новизна, нерозв'язність; негативно – перевага невизначеності, толерантність до невизначеності (уникнення невизначеності), складність, а також гнітюча тривога.

Таблиця 5

**Регресійна модель впливу компонентів
 толерантності/інтолерантності до невизначеності на загальне
 психологічне благополуччя студентської молоді (група 3)**

Змінні моделі	B	Стандартна помилка	t	p
(Константа)	112,086	30,924	3,625	0,001
Ставлення до невизначених ситуацій	1,981	,779	2,541	<0,014
Перевага невизначеності	-1,502	,672	-2,236	<0,03
Прогностична тривога	1,240	,626	1,980	<0,050
Гнітюча тривога	-2,517	,806	-3,125	<0,003

Статистично значущий вплив на загальне психологічне благополуччя студентської молоді групи 3 чинять наступні показники ставлення до невизначеності – ставлення до невизначених ситуацій та прогностична тривога, вплив яких є позитивними; перевага невизначеності і гнітюча тривога, вплив яких є негативним.

Як бачимо у перших двох групах позитивний вплив на психологічне благополуччя чинить ставлення і до новизни, і до складних завдань, і до невизначених ситуацій. У групі магістрантів кількість показників толерантності до невизначеності, які впливають на їхнє психологічне благополуччя порівняно із студентами, які навчаються на бакалавраті, значно зменшується. Водночас констатуємо, що в усіх групах негативний вплив чинить гнітюча тривога, яка пов'язана із тілесно-емоційними негативними реакціями на ситуації невизначеності, а також крайній вияв переваги невизначеності, як потяг до незрозумілого, шлях назустріч хаосу, особливо в ситуації війни, яка несе небезпеку й непередбачуваність. Також слід відмітити позитивний вплив на психологічне благополуччя студентів першої і третьої групи прогностичної тривоги, яка виявляється в усвідомленні невизначеності та її очікування, в позитивному ставленні молоді до свого майбутнього.

Висновки. Ситуація суспільної нестабільності та невизначеності занурює людину в специфічні психологічні стани, пов'язані зі ставленням до невизначеності. Невизначеність представляє серйозний адаптивний виклик, що відповідно активує мотивацію людини на утримання її на прийнятному рівні, особливо в сьогоденних складних умовах, пов'язаних з війною.

Результати емпіричного дослідження засвідчили саме урівноваженість толерантного й інтолерантного ставлення до невизначеності досліджуваних. Таку особливість можна пояснити тим, що в складних ситуаціях молоді люди можуть відчувати тривогу, виявляти невпевненість у своїх діях, дещо обмежувати себе у кількості можливих виборів, зважаючи на ступінь складності і невизначеності ситуації, однак з часом здатні опановувати себе та діяти ефективно. Вони виявляють прагнення до безпечного, стабільного, передбачуваного світу, де безладдя і хаос зведені до мінімуму, водночас здатні помірковано позитивно ставитися до нових ситуацій, до нового; достатньо відкриті до нового досвіду, готові до вирішення складних завдань; здатні усвідомлювати себе як суб'єкта власних дій; розуміють, що можуть контролювати своє життя та певною мірою оптимістично оцінюють свої успіхи й невдачі.

Отримані результати ставлення студентської молоді до невизначеності та його впливу на суб'єктивне благополуччя показали, що незважаючи на складну невизначену соціальну ситуацію, пов'язану з війною, на існування тривоги перед майбутнім та виникнення у разі зіткнення з невизначеністю негативних емоційних реакцій, студентська молодь демонструє вміння

знаходити сенс у своїх зусиллях та життєвих завданнях, переживає осмисленість свого існування (цілі в житті); прагне до реалізації своїх здібностей та є відкритою до нового досвіду (особистісне зростання). Вона виявляє належний рівень здатності будувати своє життя відповідно до власних переконань (автономність); відповідати вимогам оточення, долати труднощі (управління середовищем); позитивно ставиться до себе (самоприйняття) та прагне налагоджувати близькі стосунки з іншими людьми на основі підтримки та емпатії (позитивні стосунки з іншими).

Ми припускаємо, що тип толерантності до невизначеності, який характеризується врівноваженістю показників толерантного та інтолерантного ставлення до невизначеності може постати ресурсом суб'єктивного благополуччя студентської молоді в умовах суспільної нестабільності та невизначеності внаслідок війни, що й постане **перспективою** подальших досліджень.

Література:

1. Литвин С. В. Толерантність до невизначеності як психологічний конструкт. *Psychological journal*. К., 2019. 1 (21). С. 90-107.
2. Lauriola R., Foschi O., Mosca J. Weller J. Attitude toward ambiguity: empirically robust factors in self-report personality scales. *Assessment*, 2016. Vol. 23, Iss. 3. P. 353-373.
3. Громова Г. М. Толерантність до невизначеності як чинник трансформації травматичного досвіду особистості: дис... доктора філософії за спеціальністю 053 – Психологія. Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, Київ, 2022. 208 с.
4. Клепікова О. В. Особистісне благополуччя як чинник професійного становлення майбутніх психологів: дис... доктора філософії за спеціальністю 053 – Психологія. Київський університет імені Бориса Грінченка, Київ, 2021. 217с.
5. Барко В. І., Остапович В. П.. Українськомовна адаптація опитувальника Баднера для використання в Національній поліції. *Psychological Journal*. К., 2019. Вип. 5 (8). С. 249-263.
6. Милославська О. В., Гуляєва О. В., Сапьян Є. О. Особливості толерантності до невизначеності працюючих студентів. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Психологія»*, 2020. Вип. 69. С.16-22.
7. Hillen M., Gutheil C., Strout T., Smets E., Han P. Tolerance of uncertainty: Conceptual analysis, integrative model, and implications for healthcare. *Social Science & Medicine*. 2017. Vol. 180. P. 62-75.
8. Грузинова К. М. Психологічне благополуччя осіб із різним типом світогляду. *Габітус*. 2023. Вип. 45. С. 128-134.
9. Шишко Н. С. Соціальні інтернет-практики як чинник психологічного благополуччя старшокласників : дис... канд. психол. н., спец. 19.00.05. Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. Київ, 2020. 223 с.
10. Nagata J. M. New findings from the health behaviour in school-aged children (HBSC) survey: social media, social determinants, and mental health. *In Journal of Adolescent Health*, 2020. 66 (6), S1–S2. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2020.03.024>
11. Zadworna M., Kossakowska K. & Renshaw T.L. Measuring Subjective Wellbeing in a School Context: A Polish Version of the Student Subjective Wellbeing Questionnaire. *School Mental Health*, 2023. 15, P. 231–246. URL: <https://doi.org/10.1007/s12310-022-09546-x>

12. Павлюк Т. І. Стан та проблеми працевлаштування молоді в Україні. *Ефективна економіка*. 2020. № 12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8432> (дата звернення: 16.10.2023).

13. Коробка І. М. Ресурсність толерантності до невизначеності у підтриманні суб'єктивного благополуччя: теоретичні розвідки. *Габітус*. 2022. Вип. 41. С. 245-250.

14. Kahneman D., Diener E., Schwarz N. *Well-being: The Foundations of Hedonic Psychology*. NY.: Russell Sage Found. 1999. Pp. 3-25.

15. Ryff C. The structure of psychological well-being revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*. 1995. Vol. 69. P. 719-727.

16. Коробка І. М. Суб'єктивне благополуччя: теоретичні інтерпретації, чинники й ресурси підтримання. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Психологічні науки*. 2022. № 2. С. 85-93.

17. Саннікова О. П., Санніков О. І. Толерантність до невизначеності як предиктор прийняття рішень особистістю *Вісник післядипломної освіти. «Серія «Соціальні та поведінкові науки»*. 2020. Вип. 12 (41). 98-123.

References:

1. Lytvyn, S. V. (2019). Tolerantnist' do nevyznachenosti yak psykholohichnyy konstrukt. [Tolerance to uncertainty as a psychological construct]. *Psychological journal*, 1 (21), 90-107. [in Ukrainian].

2. Lauriola R., Foschi O., Mosca J. & Weller J. (2016). Attitude toward ambiguity: empirically robust factors in self-report personality scales. *Assessment*. 23 (3), 353-373. [in English].

3. Hromova, H. M. (2022) Tolerantnist' do nevyznachenosti yak chynnyk transformatsiyi travmatychnoho dosvidu osobystosti [Tolerance to uncertainty as a factor in the transformation of the traumatic experience of an individual]. *dys.... doktora filosofiyi za spetsial'nistyuu 053 – Psykholohiya – diss...Ph.D. psychol. in specialty 053 – Psychology*. Institute of Social and Political Psychology of the NAES of Ukraine. Kyiv. [in Ukrainian]

4. Klepikova, O. V. (2021). Osobystisne blahopoluchchya yak chynnyk profesiynoho stanovlennya maybutnikh psykholohiv [Personal well-being as a factor in the professional development of future psychologists]. *dys.... doktora filosofiyi za spetsial'nistyuu 053 – Psykholohiya – diss...Ph.D. psychol. in specialty 053 – Psychology*. Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv. [in Ukrainian]

5. Barko, V. I., Ostapovych, V. P. (2019). Ukrayins'komovna adaptatsiya opytuval'nyka Badnera dlya vykorystannya v Natsional'niy politsiyi [Ukrainian-language adaptation of the Badner questionnaire for use in the National Police]. *Psychological Journal*, 5 (8), 249-263. [in Ukrainian]

6. Myloslavs'ka, O. V., Hulyayeva, O. V., Sap'yan, YE. O. (2020). Osoblyvosti tolerantnosti do nevyznachenosti pratsyuyuchykh studentiv [Peculiarities of tolerance to uncertainty of working students]. *Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriya «Psykholohiya – Bulletin of Kharkiv National University named after V. N. Karazin. Series "Psychology"», (69), 16-22. [in Ukrainian]*

7. Hillen M., Gutheil C., Strout T., Smets E., Han P. (2017). Tolerance of uncertainty: Conceptual analysis, integrative model, and implications for healthcare. *Social Science & Medicine*. 180, 62-75. [in English].

8. Hruzynova, K. M. (2023). Psykholohichne blahopoluchchya osib iz riznym typom svitohlyadu [Psychological well-being of people with different types of worldview]. *Habitus*. 2023. 45, 128-134. [in Ukrainian]

9. Shyshko, N. S. (2020). Sotsial'ni internet-praktyky yak chynnyk psykholohichnoho blahopoluchchya starshoklasnykiv [Social Internet practices as a factor in the psychological well-being of high school students]. *dys... kand. psykol. n., spets. 19.00.05. – diss.... Ph.D. psychol. Ciencas: 19.00.05*. Institute of Social and Political Psychology of the NAES of Ukraine. Kyiv. [in Ukrainian]

10. Nagata, J. M. (2020) New findings from the health behaviour in school-aged children (HBSC) survey: social media, social determinants, and mental health. *In Journal of Adolescent Health*, 66 (6), S1–S2. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2020.03.024> [in English].

11. Zadworna, M., Kossakowska, K. & Renshaw, T. L. (2023). Measuring Subjective Wellbeing in a School Context: A Polish Version of the Student Subjective Wellbeing Questionnaire. *School Mental Health* 15, 231–246. URL: <https://doi.org/10.1007/s12310-022-09546-x> [in English].

12. Pavlyuk, T. I. (2020). Stan ta problemy pratsevlashtuvannya molodi v Ukrayini [Status and problems of youth employment in Ukraine]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*. №12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8432> (data zvernennya: 16.10.2023). [in Ukrainian]

13. Korobka, I. M. (2022). Resursnist' tolerantnosti do nevyznachenosti u pidtrymanni sub'yektivnoho blahopoluchchya: teoretychni rozvidky [The resourcefulness of uncertainty tolerance in maintaining subjective well-being: theoretical explorations]. *Habitus*. 41, 245-250. [in Ukrainian]

14. Kahneman D., Diener E., Schwarz N. (1999). *Well-being: The Foundations of Hedonic Psychology*. NY.: Russell Sage Found, 3-25. [in English].

15. Ryff C. (1995). The structure of psychological well-being revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69, 719-727. [in English].

16. Korobka I. M. (2022). Sub'yektivne blahopoluchchya: teoretychni interpretatsiyi, chynnyky y resursy pidtrymannya [Subjective well-being: theoretical interpretations, factors and resources of maintenance.]. *Naukovyy visnyk Khersons'koho derzhavnoho universytetu. Seriya Psykholohichni nauky – Scientific Bulletin of Kherson State University. Series Psychological sciences*, 2, 85-93. [in Ukrainian]

17. Sannikova O. P., Sannikov O. I. (2020). Nolerantnist' do nevyznachenosti yak predyktor pryynyattya rishen' osobystystyu [Tolerance to uncertainty as a predictor of individual decision-making] *Visnyk pislyadyplomnoyi osvity. «Seriya «Sotsial'ni ta povedinkovi nauky»*. – Bulletin of postgraduate education. "Social and Behavioral Sciences Series."12 (41), 98-123. [in Ukrainian]